

متن پیاده سازی شده جلسه بیست و دوم سال سوم درس خارج اصول مباحث قطع و ظن - 21 آبان 1387

بسم الله الرحمن الرحيم

مستحضرید که محورهای بحث خبر واحد مطرح شد .

الان دلیل مخالفین و موافقین حجیت خبر واحد را بررسی می کنیم؛ تقریباً اولین اصول مشخصی که ما در اختیار داریم اصول شیخ مفید است؛ البته دانش اصول در قالب چند مساله قبل از شیخ مفید هم بوده است اما نوشته مدون از شیخ مفید به دست ما رسیده است.

شیخ مفید اول اشاره به اصول احکام می کند یعنی همان چیزی که امروزی ها به آن مدارک و اسناد گویند (قرآن ، سنت ،

اجماع و عقل) بعد شیخ مفید این بحث را مطرح می کند که راه ما به این اصول چیست؟

ایشان می فرماید راه رسیدن ما به اصول، روایات است در ادامه ایشان اخبار را به متواتر و غیر متواتر تقسیم می کند و بعد می گوید یک غیر متواتر داریم که قرینه قطعیه با آن است و یک غیر متواتر داریم که با آن قرینه قطعیه نیست . بعد وارد می شود که این اخبار همه اعتبار دارند یا بعضی اعتبار دارند می فرماید دو خبر معتبر است 1: خبر متواتر 2: خبر غیر متواتری که قرینه قطعیه با آن همراه باشد پس خبر غیر متواتر و خبر غیر محفوف بالقرائن حجت نیست. (به نقل از رساله شیخ مفید که در اواسط کنزالفوائد ابوالفضل کراچی وجود دارد)

پس ما شیخ مفید را از مخالفان خبر واحد که مورد بحث ماست قرار می دهیم ؛ معمولاً کسی از ایشان یاد نمی کند اما ما قول ایشان را ذکر کردیم.

سید مرتضی: مشهور است که از مخالفین حجیت خبر واحد است و مرحوم آخوند هم ایشان را جز مخالفین شمرده است؛

کتاب مرحوم سید ، الذریعه است ایشان در این کتاب می فرماید: انّ خبر الواحد لا یوجب علماً ... آنچه از خبر واحد به دست می آید ظن است فقط؛ ایشان سپس ادله مخالفین را مطرح می کند و حدود 7 یا 8 دلیل از مخالفین خبر واحد را ذکر می کند و سپس جواب می دهد . مثلاً مخالفین گفته اند خبر واحد لا یوجب علماً .. شما چطور می خواهید عمل کنید؟ عمل به خبر واحد عمل به تخمین است عمل به شانس است. آیا در امور شرعی که از امور مهمه است می شود به تخمین عمل کرد؟ دلیل دیگری که مخالفین آورده اند این است که اگر شما بخواهید به خبر واحد عمل کنید شما باید در قول پیامبر و معارف و... به خبر واحد عمل کنید و حال آنکه در اصول اعتقادات نمی شود به خبر واحد عمل کرد.

مرحوم سید همه این ادله را پاسخ می دهد من جمله همین دو دلیل را پاسخ می دهد.

مرحوم سید می فرماید آقای مخالف شما انکار کردید که خبر واحد موجب علم شود ما هم این انکار را می پذیریم اما این را هم شما انکار کردید که گاهی یک عنصری که لا یوجب علماً یک علمی پشتوانه اش است و این انکار دوم شما ممکن است صحیح نباشد.

اما راجع به دلیل دیگر مخالف، مرحوم سید می فرماید: خب چه اشکالی دارد که بعد از اینکه پیامبری پیامبر ثابت شد ما به

اخبار پیامبر تمسک کنیم فرقی هم ندارد که خبر پیامبر در مورد معارف باشد یا اعتقاد و یا احکام و...

تا به اینجا مرحوم سید دو کار کرد 1: ادله مخالفین خبر واحد را ذکر کرد 2: این ادله را نقد کرد.

ایشان پس از این مراحل خودش وارد صحنه می شود و می فرماید به نظر من عبادت (تعبد) به خبر واحد عقلاً اشکال ندارد اما نقلاً اشکال دارد یعنی نقلاً ما دلیلی بر این تعبد نداریم.

نکته: خبر واحد از بحث کلام داخل در بحث اصول شد؛ ابن قبه شبهه تعبد به خبر واحد را مطرح کرد؛ ایشان راه دادن ظنون

را در فهم معارف و روایات محال می داند.

برخی معتقدند که عقلاً تعبد به خبر واحد محال است چرا که تعبد به خبر واحد سر از فوت مصلحت در می آورد و از خدای حکیم چنین کاری سر نمی زند.

مرحوم سید مرتضی می فرماید: تعبد به خبر واحد مشکل عقلی ندارد اما دلیلی هم از نقل، بر حجیت خبر واحد پیدا نکردیم و لذا یقین پیدا می کنیم که خبر واحد حجت نیست؛ یعنی ایشان از عدم وجدان به یقین به عدم می رسند.

نکته: عدم الوجدان در امور مهم و عام البلوی دلیل بر عدم وجود است چرا که شارع مقدس نسبت به امر مهم عکس العمل نشان می دهد و از طریق رسولان و... مطلب را می رساند.

مرحوم سید در الذریعه دلیل موافقان حجیت خبر واحد را ذکر می کند و پاسخ می دهد به طور مثال یکی از ادله موافقان این گونه است.

اگر حجیت خبر واحد را به خاطر عدم علم آوری قبول نکنید پس باید فتوی مفتی را هم نپذیرید، باید اخبار معاملات را هم نپذیرید؛ باید باب شهادات را ببندید چرا که خیلی از شهادات از طریق خبر واحد می رسد و....

ایشان پاسخ می دهد و می فرماید: باب افتا و استفتا با باب خبر واحد فرق می کند؛ در باب افتا طرف مقابل مجتهد است اما در باب خبر واحد اینگونه نیست؛ در باب افتا مجتهد از نظر خودش خبر می دهد و این از اموری است که لا یعلم الا من قبل الشخص.. اما در خبر واحد اینگونه نیست بلکه در خبر واحد مخبر از قول امام علیه السلام خبر می دهد.

در باب معاملات اکثراً چون باب عقلیات است اینها به عقلیات ملحق می شوند و در مسائل عقلیات خبر واحد پذیرفته است و لو خبر واحد از یک بچه صادر شده باشد.

و الحمد لله رب العالمین